

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Péterfia-utca 833.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Pár szó a „Családkönyvek“ kérdéséhez című cikkekre. D—y—s. — A lelkészminősítési szabályzat kérdéséhez. Körösmenti. — Iskolaügy. Az iskolai bentlakás, különös tekintettel a debreczeni ev. ref. főiskolára. Rózsa Sándor. — Külföld. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetések.

Pár szó a „Családkönyvek“ kérdéséhez című cikkekre.*)

I.

A most jelölt cikk — ö — aláírással e becses lapok 27-ik számának vezércikkékként jelent meg. Állást foglal a családkönyvek vezetése ellen, végeredményében azt adva okul, hogy ezzel a lelkész túl lesz terhelve s valódi céljától, az evangéliom hirdetésétől vonatik el ideje, s hogy ezt a túlterhelést annál inkább indokolja, felmutatja, mily terhes az anyakönyvvezetés, melyet az állam érdekében oly sok sallanggal toldott meg s hanyagság esetén keserves büntetéssel sújtol az állam. A cikk főrésze annak kimutatására irányul, hogy az anyakönyvvezetés nem a lelkész kötelessége, állítván cikkíró, hogy ő sehol sem talál az Idvezítő ilyen mondására: „elmenvén, mátrikulálatok minden népeket“, hanem igenis erre: „elmenvén, tanítványokká tegyetek minden népeket“ és „elmenvén . . . hirdessétek az evangéliomot.“

Lelkésztől jövőn e cikk a lelkészi hivatal érdekében, azt hiszem, nem veszi rossz néven a cikkező, sem az olvasó közönség, ha egy másik lelkész, eszmecseréért s talán a dolog tisztázásáért pár szót tesz, s elmondja azt, mi a fentebbi cikk olvasása közben elméjében felmerült.

*) E cikk épen akkor érkezett hozzánk, mikor — ö — ö — hasontárggyal foglalkozó cikkét már kiszedtük ugyan, de ki még nem adtuk. Így ezen cikk az — ö — ö — cikkében kifejtett nézetekre nem reflektálhat. Szerk.

Feltűnik előttem, hogy a cikkíró minden áron az Idvezítő szavaival akarván az anyakönyvvezetésnek a lelkészre tartozását vagy nem tartozását bizonyítani, ilyenre nézve — mint mondja — emlékezete megtagadta a szolgálatot s nem adott több sikert a concordantiához nyúlás sem. Hát hiszen én elhiszem, hogy olyan ígéret, melyekben az Idvezítő nyílt szavakban rendelte volna meg az anyakönyvvezetést, nem talál; de vajjon nem ismerné-e az Idvezítőnek eme szavait: Én vagyok ama jó pásztor, én ismerem az én juhaimat (Ján. X. 11. 27.). Ebből a nyilatkozatból nyíltan van, hogy a jó pásztor ismeri az ő juhait, az ismerethez pedig kikerülhetetlen a számba vétel. S midőn az Idvezítő mindentudóságánál fogva nem szükségelte az anyakönyvet ahhoz, hogy híveit ismerje, — vajjon lehet-e ebből azt következtetni, hogy részünkről az anyakönyvvezetés szükségtelen, holott ez egyedüli biztosítékunk, segédeszközünk arra nézve, hogy megismerjük egyházunk tagjainak számát. Én tehát a cikkíróval — a ki, úgy látszik, lerázni szeretné végkép az anyakönyvvezetés terhét — nem érthetek abban egyet, hogy az anyakönyvvezetés nem tartozik a lelkészi teendők közé. Sokkal inkább a lelkész fontos teendői közé sorozom azt, és pedig nem azért csupán, mert a lelkészi anyakönyvi kiadványnak közokirati érték adatott, — a mi, azt hiszem, hivatalkunk tekintélyének csorbítására nem szolgál, — hanem épen tisztán egyházi szempontból is. És én távolról sem óhajtom oly igen — mint ezt a cikkíró maga részéről sejtetni engedi — az anyakönyvek állami vezetését; a mi hitem szerint bajosan is fog egyhamar bekövetkezni. Hiszen kérem, ugyan kivel fogná a községekben az állam vezettetni az anyakönyveket a lelkészen kívül? A jegyzőkkel talán? Azok mostani teendőiket sem bírják. Vagy talán az anyakönyvvezetéshez nem kell egyéb, mint betűk írni tudása?

De tegyük fel, hogy bekövetkezik az anyakönyvek-

nek állami vezettetése, hát gondolja azt cikkíró úr, hogy eddigi anyakönyveinket az államnak átadjuk, vagy félbe szakasztván azok további vezetését, bele írjuk: „Vége“? Hiszen az egész anyakönyvvezetés az állami érdekekre tekintet nélkül, egyházi érdekből egyházi úton kezdetett s az ma is egyházi dolog, államivá az állam csak az ő érdekében szükséges tekintetből tette, s ha ő jónak látná a maga részére a maga közegeivel vezettetni az anyakönyveket, ez intézkedés a mi anyakönyvvezetésünket sem feleslegessé nem tenné, sem be nem tilthatná. Igen, azok az állami anyakönyvek hitelesek s használtak lehetnének az állami ügyekben; de azt hiszem, egyházi dolgokban mégis csak a magunkét ismernők el és használnánk.

Ezek az én gondolatom s felfogásom szerint így levén, én nem osztom a cikkíró nézetét, mely szerint, midőn anyakönyvet vezetünk lelkész létünkre, két Urnak szolgálunk. Sokkal inkább a pásztorúrhoz tartozik az s lelkészi teendőnkben, — ha ez nem volna, — ugyan mi biztosíthatná eljárásunknak a helyességet (p. o. keresztelelésnél, esketésnél, temetésnél, konfirmálásnál stb.).

Azt sem oszthatom, a mi cikkíró úr soraiból gyermekes következtetésül kijő, hogy az anyakönyvvezetés elvonja a lelkészt az ígéhirdetéstől s „ha a lelkész teljesen a szószéknek élhetne, minden idejét az íge szolgálására fordíthatná, nem volna egyházunknak annyi domesztika, meg egyházi felsőbb hatóság-ellenes tagja. Mindjárt nem kísértene annyit az unitarismus éjféli szelleme. Mindjárt nagyobb volna a szószék tekintélye s föllendülne az egyházi élet . . .“ Hát kérem alásan, én nem tapasztalom, hogy az anyakönyvvezetés akadályozná, annyival inkább, hogy elvonná a lelkészt az íge hirdetéstől. Igaz, népes egyházban sok időt vesz igénybe; de biz a mellett elég jut a tanulmányozásra is, csak akarjuk azt tenni. Hogy a buzgó ígéhirdetés sokat tehet, elismerem, és hogy ebben sok akadálytalannal találkozunk, azt is tudom; de biz azok közé ártatlanul került a szegény anyakönyvvezetés. Sokkal több időt vesz el ennél a gazdálkodás, a pihenési kényelem s az egyház anyagi ügyeinek rendben tartása, mert bizony a lelkész munkája — és pedig sokszor heteket igénylő fáradságos munkája — nélkül lábra kelnek, vagy össze kúszálnak az egyház javai. De ám ezért nem tartanám hozzánk illő eljárásnak megtagadni az anyagiakban való közreműködést, mert biz az is a Krisztus egyházának s pásztorúrhunk alá bízott nyájának érdeke. A gazdálkodást sem kárhoztatom el, mert utálva vagyunk reá; de igen a pihenési kényelmet, ha az Isten dolgaitól rabolja el az időt. Hitem szerint a domesztika meg egyházi hatóság-ellenes tagok száma sem függhet az ígéhirdetéstől. Ezek az izgatások szomorú következményei s talán tapintatlan eljárás kifolyásai.

Ezek helyett tehát én inkább óhajtottam volna azt

olvasni a cikkíró soraiból, hogy a munkás méltó a maga bérére. Tehát sürgetnénk inkább azt, hogy midőn mi hivatalunkhoz tartozó s egyházi anyakönyveinkből az állam érdekének szolgálatot teszünk, ne szaporítsa meg felettünk az állam az ingyen munkát s ne legyen eszközévé s alárendeltjévé mindenféle polgári hatóságnak és nem hatóságnak, hivatalnak és nem hivatalnak, melynek egyetlen szavára, sokszor lelkészi szolgálatunk idejét sem kímélő szavára kötelesek legyünk szolgálni; hanem vagy váltsa meg „állami szolgálat“ czímen tisztességes évi járulékkal minden lelkészi hivatal szolgálatát, vagy koronként fizettesse meg a tett szolgálat fensőbb egyházhatóságilag így is mérsékeltre szabott díját.

D—y—s.

A lelkészminősítési szabályzat kérdéséhez.

II.

Eddig a szabályzat és útásítás. Ki ne látná, hogy e szabályzat mellett bármely jelentkező képesítési foka a legbonyolultabb esetben is azonnal és biztosan meghatározható, egyszersmind az is megtudható, hogy a kérdéses lelkészi állomásra jelölhető-e? Jelentkezik például valaki a következő szerelvényekkel: elsőrendű lelkészképesítő bizonyítvány (2), egy évi külföld (2), két évi segédlelkészség (2), két évi papság (3). A képesítés foka összesen 9 levén, első osztályú állomásra jelölhető. Továbbá van a másik jelentkezőnek másodrendű bizonyítványa (1), két évi rektorsága vagy tanársága (1) s három évi káplánsága (3); másod osztályú állomásra jelölhető, mert képesítése az ötödik fokot eléri. Legyen a harmadiknak harmadrendű bizonyítványa (0), négy évi káplánsága (4) s három évi időközi lelkészsége (4½), tehát első osztályú állomásra jelölhető 8½ fokozattal. Így tovább.

Hogy a szolgálati idő mérlegelésénél s a fokozatok kimérésénél méltányosan jártam el, alig tagadhatja valaki. Mert a segédlelkészi szolgálat egyes évét véve alapegységül, ehhez képest a papi szolgálatot felényivel többre becsültem; a gymn. tanárság és rektorság pedig, ha azok egyszersmind lelkészi szolgálattal összekötve nem voltak, csak felényi értékben lettek felszámítva, mint a kápláni évek. A theologiai tanárságot és külföldi egyetemek igazolt látogatását kétszeres mértékkel mértem. A szeniorság, tanári és tanítói oklevél is méltányoltott egy-egy fokkal. Aligha fog helytelennek tartatni, hogy a húzamosabb ideig szolgáló időközi lelkészeiről sem feledkeztem meg.

A lelkészképesítő bizonyítványok kérdését pedig úgy oldottam meg, a mint az 5. pont alatt olvasható. E pontnál azonban rövid magyarázattal tartozom.

Ösmeretesek a zavarok, melyeket eddig a lelkészképesítő bizonyítványok minőségének nyílt kérdése okozott. Az eddig érvényben volt szabályzatban kitűnő bizonyítványról tétetik rendelkezés, a nélkül, hogy annak ismérvei nyomban megjelenő lettek volna. Innen származott a nézeteltérés a kitűnő bizonyítvány meghatározását illetőleg, sokszor a lelkészjelölő bizottságok kebelében is. E mellett a régi szabályzat igazság-

talán is volt a nem kitűnő bizonyítványokkal szemben. A kitűnő és nem kitűnő bizonyítványú segédlelkészek között betölthetetlen űr tátongott. Míg a kitűnő bizonyítványú segédlelkész nem sok idő múlva elsőrendű egyházba nyerhetett kijelöltetési jogot, addig a nem kitűnő bizonyítványú kollega fűrtjei megöszülhettek a jobb javadalmazású állomások elnyerhetése utáni hiu sóvárgásban, pedig meglehet, hogy a bizonyítvány kitűnőségét csak egy tantárgyból nyert osztályjegy minősége döntötte el. Ily visszasság nem történhetnék, ha tervezetemet fogadtatnék el, mert még harmadrendű bizonyítvány birtokában is el lehet jutni húzamos (8 évi) káplánság után az első osztályú egyházakba. Én a bizonyítványokat három kategóriába soroztam, az elsőrendűnek egy évi előnyt adván a másodrendű felett, ennek ismét egy évi kedvezményt a harmadrendű felett. Mulhatlanul szükségesnek tartom azonban a bizonyítványok minőségének pontos meghatározását, vagyis az általános osztályzat kérdésének félre nem magyarázható tisztázását, melyre nézve a következő intézkedést tartom legezélravezetőbbnek:

Útasítsa a főt. Egyházkerület a jövőben pályázni óhajtó rendes és segédlelkészeket, hogy mindkét rendbeli lelkészképesítő bizonyítványait illető esperességök útján a főt. püspöki hivatalhoz záros határidő alatt terjesszék be, mikor is a bizonyítványok a debreczeni theol. tanárkarhoz tétetnének át annak eldöntése végett, hogy kinek-kinek bizonyítványa (a kettő együttesen) elsőrendűnek, (régebben kitűnő) másodrendűnek (régebben jeles) vagy harmadrendűnek (elegendő) tekintessék-e a kijelölések alkalmával, s ez hivatalos pecsét alatt a második lelkészi bizonyítványra a theologiai tanárkar által rávezetendő lenne. Ha azonban ezen eljárás egy kissé hosszadalmas lenne, a bizonyítványok minőségének eldöntése minden egyes esetben a jelölő bizottságra bíztnék azon kikötéssel, hogy a jegyzőkönyvben világosan feltüntetve legyen, hogy egyik-másik bizonyítvány a jelölésnél hanyadrendűnek vétetett.

Még egy szót. Az IV., III., II. és I. osztályú lelkészi állomásokra a fokozatot 1 : 3 : 5 : 8 számarányban vettem fel. Lehet, hogy e lépcsőt némelyek alacsonynak tartják, akkor lehetne így venni 1 : 3 : 6 : 9 vagy 1 : 4 : 7 : 10, vagy másképp, a hogy legmértányosabbnak látszik.

E beceses lap 26-dik számában Egy pap nagyon helyesen írja, hogy oly szabályzatra van szükség, mely minden pontjában határozott és világos, minden előfordúlható esetben tájékoztató, minden félreértést vagy szándékos félremagyarázást végképen kizáró, az igazságnak és méltányosságnak megfelelő s betűről-betűre megtartható és megtartandó. A mennyiben teljesen azon meggyőződésben vagyok, hogy ez általam fent közölt tervezet a most leírt kellékeknek sokkal jobban megfelel, mint a bizottsági javaslat, és mert azon véleményben vagyok, hogy a lelkészminősítés és jelölés nehéz és kényes kérdését helyesen, méltányosan és igazságosan csak az általam jelzett alapon lehet megoldani, még egyszer mély tisztelettel ajánlom ezt az érdeklődők beceses figyelmébe, esetleg a főtiszteletű Egyházkerületnek kegyes elfogadásra.

Körösmenti.

Iskolaügy.

Az iskolai bentlakás, különös tekintettel a debreczeni ev. ref. főiskolára.

(Vége.)

IV.

Első a lakásul szolgáló helyiségekben mutatkozó fogyatkozások helyrehozása.

Az eredetileg is lakásra készített szobák átadandók rendeltetési céljoknak. Sürgetendő a reáliskola teljes kiköltöztetése,¹⁾ hogy aztán ekként a tanítóképzési tantermek ide tétessenek át mostani helyökről, ezek pedig lakószobákkul alkalmaztassanak ismét. Alkalmasabb helyre, a földszintre hozandó le a felsőbb tanulók olvasó egyletének könyvtára és olvasóterme; az ekként megürülendő szobák szintén eredeti céljukra, t. i. lakásra fordítottassanak.

Az ürszékek az épületből helyeztessenek ki más alkalmas, az épület — négyszögön kívül eső területre. A mennyiben pedig a változtatás már csak a költségnél fogva is igen nagy megdondoltságot követel: egyelőre kísérletet lehetne tenni a mostani helyiségnek kisebb mérvű átalakításával, melynek részleteit ez úttal mellőznöm kell.

A csatornanyilások légmentesen záró készülékkel szerelendőek fel.

Minden tanulóra (bentlakóra) nézve a havonként való fürdés kötelezővé teendő; ennek megkönnyítése végett a szegényebb sorsú tanulók részére fürdő-helyiség készítenendő, vagy módja találandó annak, hogy pl. a kórházi alpból némi öszszeg fordítottassék városi fürdőjegyek váltására s azoknak a szegényebbek közt való kiosztására.²⁾

Pótoltsák ki a bútorzat érezhetőleg hiányzó része; nevezetesen erős asztalok és székek, minden lakó részére fogással és zárható fiókkal ellátott ruhaszekrények szereltessenek, szerencsésebb invenczióval czélszerű mosdóasztalok készíttessenek; a nap hevének erősen kitett ablakok szereltessenek fel redőnyökkel vagy függönyökkel. A kályhák alakíttassanak át belülfülökké.

Ezek képeznék nagyjában, hogy úgy mondjam, a rendezkedés külső részét. Ezek mellett azonban nem csekélyebb fontosságú a belső rész rendezése, hol még több a baj, és épen azért még több és nagyobb körültekintéssel kell eljárunk.

A szeniori útasításnak a bentlakásra vonatkozó része átvizsgáltatván, hozattassék összhangzásba a háznagyi útasítás érdekelt pontjaival.

Részletes útasítás készíttessék az esküdt felügyelők részére.

Ha jelenleg az ugyanazon szobában lakó kortársak felett

¹⁾ Hihetetlennek látszik, de száraz igazság, hogy ez óriási épület hovatovább szűknek, elégtelennek bizonyul. A könyvtári olvasószoba berendezését is ez késlelteti; konviktusi étkezőtermet is e miatt kellett nagy költséggel újból építeni. Igen méltányos kívánság tehát, hogy a reáliskola végre-valahára költözzék ki a főiskolából. R. S.

²⁾ Konnyú belátni, hogy e kiadás megtérül az által, hogy a betegülési esetek ritkulni fognak e praeventiv gondoskodás folytán, s ekként kevésbé lesz terhelve a kórházi alap gyógyszerári tartozások kifizetésével. R. S.

a szobafőnök nem képes tekintélyt szerezni: alkalmazzuk a „divide et vincas” elvét. Az akadémiai tanulók s általában az érettebbek osztassanak szét szobafőnököknek, a kisebbek helytessenek felügyeletök alá. Mindig fog találkozni annyi jóra való academiái bentlakni vágyó ifjú ember, a mennyi elégséges lesz valamennyi szobába főnököknek. Hogy ez állás ne csupán teher, mégpedig felelősséggel járó teher legyen, hanem valódi jótétemény is; a lakásbér fizetése alul mentessenek fel a szobafőnökök. Az ily módon mutatkozó lakásbér-bevételi csökkenést bőven ellensúlyozhatni az által, hogy az alsóbb gymnasiumi (1—6. oszt.) tanulók is fizetnének 2—3 frt évi lakásbért, mely újabb terhet a szülők annál nagyobb örömmel viselnének, minél inkább gondoskodva lenne gyermekök felügyeletéről az új szervezkedés folytán. (A gondoskodás egyebek közt arra is kiterjedhetne, hogy az egyszobafőnök kezelése alatt levő növendékek szobafőnökjükkel egyszerre mennének le a tápintézetbe étkezni s egy asztal körül foglalnának helyet. Az asztalrendnek a tanszakok csoportosítása szerint való beosztása ismét a czimborákat hozná együvé!)

Az ily módon való rendezkedés alul kívánatosnak mutatkozik egyelőre kivenni a tanítóképezdei bentlakó ifjakat. Igaz, hogy a tanítóképezdeseknek a közelmúltban a többi tanszak ifjaival szemben a szeparatizmus némi színezetét magán viselő állása ma már szerencsésen megváltozott s talán az összesímulás ápolására, az együvé tartozóság érzésének fentartására szolgálna, ha ők sem tanszakjuk szerint lennének lakásra csoportosítva. Azonban, mert az összes bentlakó gymnasiumi tanulókkal szemben a tanítóképezdei ifjak az akadémiaiak mellett párhuzamos állásban vannak: nem lenne célhoz vezető őket akadémiai tanulók szobafőnöksége alá helyezni; sőt éppen, ha a szobafőnökségi szükséglet, megbízható akadémiai tanulókból nem volna fedezhető, a 4-ik éves tanítóképezdei ifjak közül bátran szobafőnökséggel lehetne megbízni a jobb növendékeket az alsóbb gymnasiumi szobáiban. Annival inkább pedig, mert a tanítóképezdei igazgatóság állandó volta, s éppen a jelenlegi igazgató úrnak a bentlakó ifjak rendben tartására hozott több rendbeli specziális intézkedése garanciát nyújt arra nézve, hogy e bentlakók rendben tarthatók.

A jótéteményt élvező, korra idősebb, iskolai pályára nézve magasabban álló szobafőnököt állása bizonyára ambicionálni fogja annyira, hogy a felügyelete alá bizott növendékek között egészen más életet kezd és folytat, kötelmeinek már csak a jótétemény elvesztése miatti félelem hatása alatt is teljes erőből eleget fog tenni. A kisebbeket a nagyobbaktól való függés érzete természetesen ráfogja vezetni az engedelmességre.

Az ily módon felállítandó szobafőnökség részére részletes útasítás lesz készítenő, mely a szobai felszerelés leltár mellett való átvételére s annak idején ily módon való visszaadására, a növendékek felett gyakorolandó gondos felügyeletre stb. stb. kötelezze a szobafőnököt. E tekintetben némileg mintául szolgálhat a nagy-enyedi főiskolánál fennálló szabályzat.¹⁾

A szobák tisztogatását fogadott cselédekkel volna legjobb végeztetni; de mivel ez tetemes újabb kiadást okozna a

¹⁾ Ne tévesszük szem elől, hogy a vendégek fogadhatása s a szórakozás meghatározott időhöz való köttetése akár e szabályzatból, akár általán a bentlakási törvényekből ki nem maradhat.
R. S.

főiskolának, alkalmazható mint kisegítő módozat azon eljárás, melynél fogva minden szoba lakói seperjék, tisztogassák magok a lakóhelyöket — (mint pl. S.-Patakon). Megengedhető volna, hogy a felsőbb tanszakon lévők, helyettesítsék magokat, de már nem tanulókkal, hanem cselédekkel. A menyiben a szemétkihordás többeket nem ok nélkül feszélyezni fogna, a napnak meghatározott órájában (kétszer naponként) mindenik folyosó közép részére szemétkgyűjtő edény lenne helyezendő, melyet a fűtő, a seprésre rendelt óra elteltével azonnal elszállítana. A seprés teljesítésének kötelezettsége alól minden szobafőnök felmentendő. Így, ha a lakók magok végzik saját szobájokban a takarítást: inkább megtanulják becsülni a tisztaságot, s tartózkodni fognak a szobának mindúntalan való beszennyezésétől. A köztisztaság s rend ellenőrzése céljából, minden héten tisztasági vizsgálat tartassék. Itt említem föl, hogy a mosdószekrényhez a mosdótálban felgyűlő felhasznált víz elszállíttatása céljából egy-egy célszerű edény adandó, melyet reggelenként a napos seprő lenne köteles rendeltetése helyére vinni és kiönteni.

Miután éppen nem minden bentlakni óhajtó akadémiai tanuló méltó arra, hogy szobafőnökséggel biztassék meg: a bentlakásra fölvevett, de szobafőnökökül nem alkalmazott akadémiai tanulók, helytessenek el a 2-od emeleti azon két szobában, melyek mindenikének belső kis szobája van. Ezen belső szobába 1—1 esküdtfelügyelő lesz elhelyezendő szobafőnöki minőségben.

Önként következik, hogy a mostani bentlakási törvények az újabb viszonyokhoz képest lesznek átdolgozandók. Az új szövegbe felveendő a kapuzárás után kinmaradtakra vonatkozó újabb függelék. Bentlakásra olyan tanuló, kinek sem tápintézet, sem pénzen fogadott, vagy szolgálat folytán nyert rendes étkezése nincs, nem vehető fel. Sőt az időközben rendes étkezésről kimaradtak, évközben is kilesznek küldendők a bentlakásból.¹⁾

Kívánatosnak tartom, hogy az illető igazgató által, legalább a 7—8 gymn. tanulók s akadémisták felett kihágás esetén szükséges ítélethozatalkor jelen legyenek a háznagy, szenior s az esküdtfelügyelők, quasi tanácskozási joggal. Szükséges ez már csak azért is, mert a bentlakó tanulók megatartásának kiismerésére, a hatás eszközeinek feltalálására egyáltalában nem elégséges a vizsgálgatás, jelentéstétel stb., hanem a felügyeletet gyakorlóknak ismerniök kell az eredményt, a hatást, melyet a felelősségre vonás abban a perczen gyakorol a hibázóra, kísérniök kell figyelemmel minden phasisában a változást, melyen a kérdőre vont tanuló átmegy. Azt sem keil felejtünk, hogy ha közegünknek némi tekintélyt akarunk szerezni, s ez által nemes feladatuk elérésében őket komolyan támogatni: nem kell tartózkodnunk e kis újítástól, mely alapján véve éppen úgy nem új dolog, a mint nem visszaesés. Másként közegünkre működésök közben ráillik a mondás: „vanás minas exercent.”

* * *

¹⁾ Bámulatos, szinte hihetetlen, hogy némely ifjú embernek véreben a rendtelenség szeretete annyira meggyökeresedett, hogy még ha anyagi tehetsége engedné is: nem veszi igénybe a rendszeres étkezés módjait. Étkezik rendetlenül, hozat ad hoc élelmiszert, hol készpénzért, hol hitelbe, s csinál ily módon havonként készpénze elköltése mellett 5—6—8 frt adósságot. R. S.

Kevés mondani valóm van az előadottak után. A bentlakás ügyének reformálását oly sürgősnek tartom, hogy az új konviktus életbeléptetésétől keveset tudok várni, ha azzal egyidejűleg a bentlakás is megújulást nem nyer. Sőt a kétszeres változás kétszeresen fogna befolyjni arra, hogy ifjaink szellemét átalakítsa. De meg a bentlakás ügyének rendezése a konviktus ügyének tesz hasznos szolgálatot. Bentlakás és tápintézet így lesznek segedelmére az iskolának a magasztos cél elérésében.

Azt fogja talán mondani valaki, hogy pesszimista vagyok. Ilyen szemüvegen néztem a mai állapotot. Feleletem reá az, hogy a szomorú valóságnak minden színezés nélkül való száraz leírásához nem kell semmi pesszimizmus s még kevesebb a felsorolt bajok felismeréséhez.

Tulajdonképen tervezgetésemben alig mondtam újat. — Ujabb, eddig nem létezett közeg beállítását nem sürgettem. A már meglévő gépezetben csak egyik-másik kerék javítását kértem. Míg ez meg nem történik, a rend órája nem jól jár, rosszul mutat s még rosszabbul üt . . .

Előre tudom, hogy az átalakítás az első, második évben nem igen fog gazdag eredményt mutatni fel. De várakoznunk kell. Új iskolai nemzedéket kell növelnünk, mely a régi közszellem befolyásán egészen kívül essék s az új aera alatt növekedjék. A mai rendszer mellett nem állhatok jót, hogy én, akár pedig bármily erélyes egyén helyemen, eleget tudjon tenni a hivatalos útasításban foglalt köteleességeknek, melyeket pedig épen nem tulszigorú felfogás igtatott oda. Épen erre vonatkozva zárom be e szerény sorokat ama sokak által használt, de mindenkor mély jelentőségű szavakkal: „dixi et salvavi animam meam.“

Rózsa Sándor.

K ü l f ö l d.

A Presbyterián Szövetség londoni nagygyűlése.

(1888 július 3. — július 12.).

Lapunk „Különféli“ rovatában megemlékeztünk már néhányszor a czímben leírt nagygyűlésről. Most leírjuk annak folyamatát néhány nagy vonásban. Ha tán kissé száraz leszen e referádánk, szolgáljon egyelőre mentségünkül azon czélzatunk, hogy későbbben még vissza akarunk térni a gyűlésen tartott kiemelkedőbb beszédek közül néhánynak ismertetésére.

E gyűlésen, mely a nagy angol metropolisban mult hó 3-án nyílt meg, mintegy 300 küldöttel 78 egyház vett részt. Megnyílt a gyűlés a Regent-squarei templomban, Dr. Oswald Dykes londoni hittanár, igazgató tartván Máté 23, 8—12 alapján hatalmas megnyitó egyházi beszédet. Megalakulván a gyűlés, elnökké Dr. Movre, az észak-amerikai Egyesült Államok presbyterián egyházának egyik lelkésze, titkárokká Dr. Blaikie edinburghi hittanár és Dr. Mathews quebeci lelkész választottak meg, ez utóbbiak már negyedik ízben. Szép beszéd kíséretében megemlékezett egy tag a belfasti gyűlés óta elhalt gyűléstagokról. Az első nap délutánján Argyll herceg palotájában rendeztek a tagoknak fényes és sikerült fogadtatást, hol sok szép beszéd hangzott el. Julius 4-én többek közt a statisztikai bizottság terjesztette elő érdekes jelentését; majd estve a gyűlekezetek boldogulásának eszközeiről beszéltek többen, u. m.

egyik tag (Monod párisi lelkész) az imádkozás lelkével való megteltségről; a másik a Krisztus érdekében való önfeláldozásról; a harmadik a szervezett keresztyéni munkálkodásról értekezték. Julius 5-én ezen tárgyról olvastuk: „Az egyháznak, a hitre és életre vonatkozó, inkább értelmi irányú jelenkori törekvésekkel szemben való kötelessége.“ E czím alatt Dr. Pressense párisi szenátor a modern apologetikáról, egy más tag a kor speculativ irányzatáról, egy harmadik pedig azon kérdéssel foglalkozott, hogy mennyiben felelős az egyház a jelenkori hitetlenségére? Majd estve ugyanazon főtárgyra vonatkozólag a társadalmi és kereskedelmi életéről, a gazdagnak és szegénynek egymáshoz való viszonyáról olvastak.

Julius 6-án többek közt elhatározták, hogy a legközelebbi gyűlést 1892-ben Canadában, Torontóban fogják tartani, majd a külmisioi bizottság jelentését vették tárgyalás alá, — e napon általában a föld legkülönbözőbb részein fekvő missioi törekvések tárgyalásával foglalkozván.

Julius 7-én és 8-án nem tartatván gyűlés, 9-én a nőknek egyházi munkájáról, a templomi isteniszteletről, a támadó keresztyéni munkálkodás segédeszközeiről és akadályairól beszéltek. Julius 10-én került a sor az európai kontinens egyházi ügyeinek tárgyalására, ekkor a mi jó öreg barátunk, Dr. Somerville foglalván el az elnöki széket. A gyűlés elején Dr. Mathews megválasztott a Szövetség állandó titkárává évi 500 font fizetéssel. Az európai kontinensről a következő tagok beszéltek: Dr. Brandes Göttingenből, Dr. Tollen Magdeburgból, Dr. Koch keleti Frieslandból, Flidner lelkész Madridból, Rochedien lelkész Brüsseltől, Kaspar lelkész Csehországból, Balogh Ferencz Magyarországból, Dr. Kalopothakes Görögországból.

Balogh Ferencz beszédét a „Presbyterian Messenger“ július 20-iki számának melléklete után a következőkben közöljük:

„A presbyterián rendszer csak fokként vert gyökeret Magyarországon. Angol forrásból vettük azt. A mult század közepe óta kezdtek gyülekezeteink szervezni presbyteriumait és beállítani a presbytereket. Most már, kétszázados különböző küzdelmek után, a presbyterián rendszer, a maga legszélesebb értelmében, virágzik közöttünk és egyházunk a református egyházak presbyterián családjaiban foglal el állást. A mi történetünk is azt mutatja, hogy a presbyterián elvek új erőket képesek kifejteni az egyház kebelében. Az 1881-ben Debreczenben tartott nagy nemzeti zsinat a presbyterián kormányzati formát kodifikálta, melynek különböző részei már korábban is megvoltak. (1) A mi azon kérdést illeti, hogy miért nem tud a mi egyházunk olyan élénk életnyilatkozatokat tüntetni föl, a minőre más egyházak képesek? — meg kell mondanom, hogy mi egy nagy, kedves, de terhes feladatot örököltünk atyáinktól, nevezetesen a mindennemű iskolák fentartását. Saját forrásainkból tartunk fel minden elemi iskolát, az állami törvények kívánalmainak megfelelőleg. De fenn kell tartanunk közép iskoláinkat, az u. n. gymnasiumokat is. Az egész református egyház jelenleg 28 gymnasiumot tart fenn. Ezek mellett kötelesek vagyunk fentartani 4 tanítóképezdét, 3 felsőbbleányiskolát, 3 jogakadémiát és 5 theologiai akadémiát. A magyar polgári törvényhozás szentesítette a felekezetek azon jogait, hogy saját költségükön bármily természetű iskolákat fentarthassanak. Így mi nekünk meg kell osztani a mi egész erőnket az iskolai termek és a templomi szószékek, a tanítók,

a tanárok és a lelkészek között. (2) De, bár lassan is, megkezdődött már nálunk valamennyire az egyházi munka. Debreczeni utolsó nagy zsinatunkon egy közalapot alkottunk, melyhez minden család hozzá járul évi jövedelmének némi részével. E központi alap az utolsó 4 év alatt 143,000 frtot osztott ki a szegény egyházaknak, és 67,000 frtot a szűkölködő lelkészeknek. (3) A megújult életnek új és ragyogó oldala nálunk a missiói működés. A hozott határozatokhoz képest a közalap évi jövedelmének negyedrészt a szórványokban lakó reformátusok közt működő missionáriusoknak kell adni. (4) Utolsó zsinatunk óta theologiai akadémiáink újra szerveztettek, hogy fenn tudják tartani a tudományos kultúra zászlóját, hogy lelkészeink meg tudjanak küzdeni a tudomány hatalma alá burkolt hitetlenség hullámaival, a mely tudomány oly kész előlni a hitet. (5) Bizottság alkottatott a mi régi, 1589. óta használatban levő magyar bibliánk revideálására, mely bizottságot a Britt és külföldi Bibliaterjesztő Társulat támogatja. (6) Végül Protestáns Irodalmi Társulat alakult, több mint 1000 taggal. Két nagy római katolikus irodalmi Társulat dolgozott éveken át ellenünk; de reméljük, hogy az evangéliom ereje végül is diadalmaskodni fog. (Tetszésnyilatkozatok.) A meztelen racionalismus pusztító korszaka lehanyatlott tetőpontjáról és templomi szószékeinkben nem uralkodik már olyan mértékben, a mint 20—30 évvel ezelőtt uralkodott. Az evangéliom mindig növekvő erővel predikáltatik és a hívő lelkészek száma növekszik.

Hogy népünk eped hallani a váltásnak örvendetes izenetét, saját tapasztalatából biznyságot tehet arról Dr. Somerville, a ki igen szigorú tél közepén, meglátogatott néhány gyülekezetünket. (Tetszésnyilatkozatok.)

Még ezen a napon beszéltek a britt gyarmati presbyterián egyházak képviselői is, a kikre és az európai kontinensről ment képviselőkre még július 12-én újra sor került, ezek közül Coulan lelkész Neuchatelből, De St. George gróf Svájcából, Prochet Rómából beszélvén.

Július 10-én végül Dr. Marcus Dods glasgowi lelkész tartott felolvasást ezen témáról: Mennyiben felelős az egyház a jelenkori scepticismusért? — a mely felolvasás meglehetősen erős kritika alá vettetett. Ugyanezen napon estve a „Bibliaterjesztő Társulat“ palotájába voltak vendégül hívva a gyűlés-tagok.

Július 11-én a presbyterián történet desideratumairól adta be az e végre kijelölt bizottság a maga érdekes jelentését, majd az 1688-iki forradalomról, az amerikai egyház százados emlékünnepeyeről, a romanismussal való küzdelemről, a vasárnapi iskolákról, az egyháznak az ifjúság iránti köteleességéről beszéltek.

A gyűlés utolsó napján, 12-én a fentebb már említett tárgyak mellett elhatározták, hogy a Szövetség ezután is tart fenn magának egy közlönyt, a módozat és részletek megállapítását a végrehajtó bizottságra bízván. E napon estve zárult be a nevezetes, fölemelő mozzanatokban gazdag gyűlés, melynek érdekességét az is nevelte, hogy ugyanazon időben az anglikán püspökök is konferenciát tartottak Londonban, a mi a presbyterián gyűlés utolsó napján élénk és érdekes beszélgetés tárgyát képezte. Ugyaneznap meleg hangon köszönte meg a gyűlés Dr. Blaikie titkárnak, a Szövetség tulajdonképeni megalapítójának fáradhatatlan munkálkodását, mint a ki egészségi

okokból, — különben is állandó titkár választatván, de ő nem fogadván el a jelöltséget, — visszalépett ezen hivatalától.

Éneklés és imádkozás zárta be a nevezetes gyűlést.

Csiky Lajos.

Irodalom.

(Görög nyelvtan. Dolgozta Dr. Koch Ernő után és ford. gyakorlatokkal s szótárral ellátta Szinyei Endre gymn. tanár. Kiadja a s.-pataki irodalmi kör a főiskola költségén. Ara füzve 1 frt 80 kr, füzetlen 1 frt 73 kr. S.-Patak, 1888.)

E műben XII. kötetét adja a s.-pataki irodalmi kör gymn. könyvtárának és így maholnap teljes körét öleli fel a gymnasiumban szükséges tan- és segédkönyveknek. Sajátságos és szinte egyedül álló jelenség, hogy egy intézet tanárai (magukhoz vonván a velök közelebbi viszonyban álló, másutt működő férfiakat is) irodalmi körre szövetkezve maguk igyekeznek ellátni tanintézetüket a szükséges tan- és segédkönyvekkel. Mindenesetre erős ambícióra s nagy szellemi tőkére valló törekvés, a melyért csak gratulálhatunk Sárospataknak. Ritka szerencsés intézet, a melynek tanárai nemesak tudományszakjok magaslatán állanak, hanem még a könyvírás nemes hívatottságával is meg vannak áldva. S ha ez a s.-pataki tanári karról csak jó részben is elmondható, ha ugyanis látjuk, hogy még egyik jelese nemzeti irodalmunknak tesz fontos szolgálatot az akadémia kiadásában megjelenő Thukidydes-fordításával, míg másik kiváló tagja egyházi történetírást gazdagítja monumentalis művével s míg a harmadik a hazai politikai irodalomtörténet parlagán végez tudományos akadémiánk által is méltányolt úttörő munkálatot; addig az irodalmi kör aegise alatt hol egyik, hol másik tagja lép fel a nem kevésbé fontos tankönyvírás terén: lehetetlen méltó elismeréssel nem adóznunk e tanári kar komoly törekvései és számot tevő érdekei iránt.

De a mily elismerésre méltó, ép oly hátrányos is intézetükre a s.-pataki tanároknak tankönyvírasi vállalata. Mert nem is említve azt, hogy saját kiadványaik által olykor elzárják magukat a hazai tanügyi irodalom jelesebb termékei elől, az által, hogy az iskolát is bele vonják a könyvkiadói üzlet kalkulusaiba, könnyen kiteszik magukat azon veszélynek, hogy az esetleg rossz tankönyvet is használni kénytelenek, a míg legalább a bele fektetett anyagi tőke lassanként visszatérül.

Igy lehettek bizonyára 3 évtizeden át használt Görög nyelvtanukkal is. Máskülönben alig volna érthető, hogy míg az ötvenes évek óta számos, a tudomány színvonalán álló munka jelent meg e téren hazánkban is, addig S.-patak rendszerében elavult s a nyelvtudomány legalsó lépcsőiről is lemaradt tankönyvből táplálta növendékeinek hosszú sorát. Nagyon ideje volt tehát S.-patakra nézve azon Görög nyelvtan megjelenésének, melyet néhány megjegyzés kíséretében akarunk ezuttal a tanügy barátai előtt bemutatni.

A mű szerzőjének neve előnyösen ismeretes már phil. irodalmunkban a széles körben elterjedt jó hírű s.-pataki görög szótár szerkesztéséből. Jelenlegi műve különben — mint a címbe látható — Koch Ernő nyelvtanának átdolgozása. S e körülmény fölment bennünket úgy a részletes ismertetés, mint

az erős ajánlgatás tiszte alól, mivel Koch műve, bár még a hatvanas évek végén íratott, a német iskolákban ma is igen széles körű használatnak örvend s újabb kiadásában ma is a legjobb iskolai nyelvtanok közé tartozik. De meg e mű alak-tani része — melynél többet a Szinyei könyve sem ad — különben is eléggé ismeretes a magyar tanügyi közönség előtt, a mennyiben Aigner budapesti könyvkiadó még a hetvenes években lefordíttatá, s csak is hazai önálló termékek pártolá-sának kell tulajdonítanunk, hogy mai napság azon iskolákból is, melyeknél használatban volt, teljesen kiszorult.

Ha azonban valaki e téren német munka átdolgozására vállalkozik, akkor a Kochra esett választást annyival is inkább szerencsésnek kell tartanunk, mert Koch egyike azon grammatikusoknak, kik a bizonyos mértékig jogosult iskolai conservativismustól vezéreltetve, egészben véve a régi összehasonlító nyelvészeti iskola hívei közé tartoznak ugyan, de nem ignorálják a nyelvtudomány terén már jórészt domináló Jung-grammatische-Schule tanaiban rejlő paedagogiai előnyöket sem; s már 1881-ben így szól nyelvtana 8-ik kiadásának előszá-vában: Die neue von Osthoff und Brugman eingeschlagene Richtung der Sprachwissenschaft deren Resultate für das Griechische jetzt übersichtlich zusammengestellt sind in der Griechischen Grammatik von Gustav Meyer, ist auf meine Formenlehre nicht ohne Einfluss geblieben. Formen, die sich nicht aus der den Lautgesetzen entsprechenden Bildung erklären lassen, auf Analogie zurückzuführen, ist ein Verfahren, welches dem Schüler das Erlernen nur erleichtern Kann.

Annál feltűnőbb azonban, hogy szerzőnk épen e tekintet-ben nem követi kitűzött mintaképét, s míg pl. Koch teljes nyelvtana 9-ik kiadásában a $\mu\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\alpha$, $\nu\epsilon\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\alpha$ -féle genitivusokat így magyarázza: „Der Gen. Sing. der Masculina geht auf o v aus; er hat nämlich den Ausgang des Genitivs der viel zahlreicheren Masculina der zweiten Deklination angenom-men“, addig szerzőnk újra előveszi a curtiusi iskola lomtárá-ból az ismeretes hangképleteket, „a rag — úgy mond — o, mely a törzs α -jával lesz $\alpha\sigma$, melyben az α elgyengülvén ϵ -ná, lesz $\epsilon\sigma=\sigma$ pl. $\mu\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\alpha$ = ($\mu\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\epsilon\sigma$) = $\mu\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\alpha$ “. Pedig ez alakulás oly író előtt, ki munkája előszavában Meyer G. nytanára is, mint forrásra hivatkozik, egyszerűen non sens.

Különben szerzőnkél a Meyer és Hintner neveire való hivatkozásnak semmi jelentősége sincs. Legalább részünkről nem sikerült fölfedeznünk munkájában egyetlen vonást sem, a mely az új grammatikai iskolára vallana, sőt ellenkezőleg tanít oly dolgokat, melyeket ez iskola már a philologia régi-ségtárába helyezett; így a mássalhangzós declinatióban beszél ω és σ -tövekről (pedig az utóbbiakra vonatkozólag ő maga is helyesen mondja egy kis jegyzetben: a $\mu\epsilon\iota\sigma\tau\acute{o}\iota$ voc. még az ere-deti törzset mutatja; a többi esetekben a ι elenyészett, pl. a gen.-ban $\mu\epsilon\iota\theta\sigma-\sigma\acute{\iota}$ áll $\mu\epsilon\iota\theta\sigma\gamma\omicron\sigma$ helyett), a $\mu\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\alpha$, $\nu\epsilon\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\alpha$ alakokat $\mu\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\epsilon\sigma-\sigma\mu$, $\mu\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\epsilon\sigma-\epsilon\sigma\iota$, $\mu\alpha\lambda\acute{\iota}\tau\epsilon\sigma-\epsilon\tau\iota$ alakokra viszi vissza, pedig épen Meyerből láthatná, hogy az ily alakok csak a phi-logusok agyában született képletek stb. Általában ha szerző csak legkevésbé is követte volna az újabb phil. iskolát, sok érthetetlen kivételtől tisztíthatta volna meg nyelvtanát. Így a helyesen felállított hangtani törvény után, hogy két hangzó összevonásából csak hosszú hangzó származhatik, nem mon-daná, hogy a 2-ik declinatio többes neutrumában az $\sigma\alpha$ hangok rövid α -vá vonatnak össze, s ugyanott miután helyesen tanítja, hogy $\epsilon\alpha=\eta$, nem írná egy kikezdéssel lejjebb, hogy a többes

neutrumban = α ; vagy miután a mássalhangzós declinatióban az egytagú szavakról helyesen írja, hogy gen. és dativusaik-ban az esetragot hangsúlyozzák, nem kellene pár kikezdéssel utóbb a szabály alól egy rakás kivételt felsorolnia stb. A helyesen felfogott nyelvtörvények arravalók, hogy általok a lát-szólagos kivételeket elenyésztessek.

△.

(Vége köv.)

Különfélék.

Értesítés a debreczeni ev. ref. főiskolai tápintézetéről. Az akadémiai és a tanítóképezdei tanulók fölvételt kérő folya-modványai szept. 5-ig benyújtandók az illetékes igazgatói hí-vatalhoz. A múlt iskolai évben itt tanult gymnasiumi tanulók által benyújtott kérvények már elintéztettek, a felvétel ered-ménye a „Debr. Prot. Lap“ f. é. 30-ik számában és a gymna-siumról kiadott „Értesítő“-ben közrebocsáttatott. Az újonnan jövő gymnasiumi tanulóktól egész augusztushó vé-géig elfogadtatnak a kérvények. (Az igazgatóság az „Érte-sítő“ megjelenésének késése miatt hosszabbította meg a határ-időt.) — A tápintézet tagjai azon díjakat, melyek mellett föl-vétettek, továbbá a mosásdíj czímen fizetendő illetéket négy részletben következőkép tartoznak fizetni: a) a tanév elején, beíráskor felét, vagyis 50 százalékát, b) újévkor 25, c) husvét-kor 15, d) pünkösztkor 10 százalékát. A tápintézeti étkezés kezdődik szeptember 10-én és tart az akadémiai tanulókra nézve szokásban levő szorgalmiszak napjain. Azon gymnasiumi növendékek részére, kikről szüleik úgy óhajtanak rendelkezni, hogy azok a tápintézetben étkezzenek, de a városon lakjanak, — megkeresés esetén, — gondoskodni fog lakásról a tápinté-zeti bizottság oly módon, hogy a kisebbek kettessel vagy hármával egy nevelő felügyelete alatt helyeztessenek el. Természetes, hogy ily esetben a lakbért s a nevelő díjazását a szülék fizetik. A tápintézeti bizottság azonban arra fog töre-kedni, hogy a fölmerülő költség minél mérsékeltebb legyen. E tárgyban a jelentkezések a főiskolai háznagyi hivatalhoz inté-zendők s legkésőbb f. évi augusztushó 25-ig benyújtandók. (Az „Értesítő“-ben aug. 15-ike van kitűzve, de ez a határidő is meghosszabbított a fentebb említett ok miatt.) Debreczen, 1888. aug. 9. A tápintézeti bizottság elnöksége.

Husz éves találkozás. Főiskolánk kebelében a mai napra adtak találkozózt egymásnak az 1868-ban itt végzett hittan-hallgatók. Jelen lesznek e találkozáson: Somogyi Pál és Nagy Elek debreczeni főiskolai tanárok, Rác Miklós kunhegyesi, Vadai Ferencz török-szent-miklósi, Magyar Gábor vajdai, Gyulai László újfalu, Simon Elek csokalyi, Hajnal Elek kar-czagi és Dávid Lajos benei lelkész; Sántha Béla kőrösi tanár, Gyáni István vésztfői kántor és Szabó Albert békési tanító. A hittani pályát 26-an végezték mint tanulóársak, kik közül a 10 éves találkozáson 1878-ban 17-en vettek részt. Akkori ösz-szejövetelük emlékére egy szép célú alapítványt boesáttottak a főiskola rendelkezésére, melynek összege ma 130 frt 87 kr s rendeltetése, hogy kamataiból tanítóképezdei növendékek tan-könyvekkel láttassanak el. Üdvözljük a megjelenőket s szív-ből kívánjuk, hogy az újabb találkozás által újabb táplálékot nyerjen egymás iránti szíves barátságuk s az egykor őket daj-káló anyaiskola iránti szeretetök.

Adományok. Debreczenben a Czegléd-utcai új templomban felállítandó orgonára folyvást szépen gyűlnek az adományok. Közelebb főtiszteletű Révész Bálint püspök úr közbejöttével két névtelen adakozó 15 frtnyi adományt küldött e célra. Ugyanezen kegyes adományozók közül az egyik a fentebbi összesen felül 5 frtot ajánlott föl az egyház szegényei között leendő kiosztás végett.

Iskolai értesítők. Tisztelettel kérjük fő- és középiskoláink igazgatóit, hogy a mult tanévről készített értesítőiket legyenek szívesek rövid ismertetés, főbb adataik közlése céljából, lapunkhoz beküldeni. A már beküldöttek ismertetését, a beérkezési sorrendben ezennel megkezdjük. 1. A békési ev. ref. VI. osztályú gymnasium értesítője. Közli Osváth Ferencz igazgató. Az értesítő elején Kabós Bálint székfoglaló értekezése áll „Az ember hatása a természetre“ czímmel. Tanított az intézetben 7 rendes tanár, 7 hitoktató, 1 ének- és 1 testgyakorlat-tanító. A növendékek száma a 6 osztályban a tanév elején 102, a tanév végén 91 volt. — 2. A miskolczi ev. ref. főgymnázium értesítője. Szerkesztette Dr. Kovács Gábor igazgató tanár. Az értesítőt az igazgató részletes évi jelentése nyitja meg. Az intézetben a 4 vallástanárral együtt 17 tanár működött. A 8 osztályba beiratkozott 324 rendes, 33 magán, — együtt 357 tanuló, kik közül vizsgát tett 292 rendes, 24 magán, — együtt 316 tanuló. Szóbeli érettségi vizsgán megjelent 27 tanuló. Jelen vizsgázott 1, jól 6, egyszerűen éret 9. Egy tantárgyból két hónapra visszavettett 10, végleg elutasított 1 tanuló. A könyvtár állása: 11.419 kötet könyv, 446 kötött folyóirat, 1310 darab kettős példány és vegyes mű, melyek közé az iskolai értesítők is soroztatnak. A könyvtár bevétele 447 94 kr, kiadása 322 frt 27 kr volt. Az ifjúsági könyvtár köteteinek száma 667. A négy alsó osztály számára most rendeznek külön könyvtárt, mely körülbelül 600 kötetből áll. A tanári nyugdíj intézet alapított 1858-ban; kamatozó alaptőkéje az 1887. decz. 31-én lezárt számadás szerint 28,101 frt 65 kr. A tápintézet alaptőkéje az 1886—87. tanév végén 7113 frt 57 kr volt. — 3. A dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájának értesítője. Kiadták: Tóth Dániel acad., Szilágyi József gymn., Jády József praep. igazgatók. Az évkönyv elején Horváth József gymn. tanárnak „Hit és tudás“ cz. székfoglaló értekezése áll. A theologiai akadémián 6 tanár 21 hittanhallgatót tanított (IV. éves: 5, III. éves: 8, II. és I. éves 4—4). A főgymnasiumban mindent összevéve 20 tanerő működött, kik közül 5 vagy theologiai, vagy tanítóképezdei tanár, 2 segédtanító, 3, illetve 4 pedig hitoktató. Épen így a tanítóképezdében is tanítanak hittanárok és gymn. tanárok is, 3 rendes tanítóképezdei tanár mellett. A főgymnasiumba beiratkozott 323 tanuló, köztük 8 magántanuló, év végén volt 9 magántanulóval 305 tanuló. A tanítóképző intézet 4 osztályában év elején 34, év végén 27 tanuló volt. Az összes tanuló ifjúság, a tandíj elengedésektől, a családi alapítványoktól stb. eltekintve, 6653 frt 13 kr és 8 arany szorgalomdíjat kapott.

Megjelentek és a napokban már szét is küldettek a debreczeni főiskoláról kiadott „Értesítők.“ Tartalmukról lapunk jövő számában bővebben megfogunk emlékezni.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A beregi ev. ref. egyházmegyébe kebelezett sáros-oroszii egyház lelkésztanítói állomására, melynek javadalma szántóföld, rét haszonvételeből, terményekből és stólából 597 frtot tesz, így a IV-ik osztályba tartozik.

A pályázati kérvények kellően felszerelve, f. é. augusztus 28-ik napjáig nt. Peterdy Károly esperes urhoz küldendők Munkácsra.

Debreczen, 1888. aug. 7.

Révész Bálint,
ev. ref. püspök.

Pályázat.

A mezőgyáni (Biharmegye) ev. reform. leánytanítói állomásra pályázat hirdettetik, melynek javadalma: szabad lakás; készpénz tizenkét frt 60 kr; kétszeres búza 1375 liter; zab 1000 liter; kemény tűzifa 3 öl; szénaváltság húsz frt; szántóföld hét és fél hold három fordulóban; őszi vetés alá kétszer, tavaszi vetés alá egyszer a község által szántva, a tanító magjával vettelve; kaszálóföld két és fél hold 1300 □ öllel; kaszáló tíz hold (legelőnek használható, holdanként 3 frt), közös legelőbeli illetőség nyolcz hold; beltelki egy hold kert megszántással; minden tanítványtól készpénz negyven kr; minden növendéktől 31-25 cl. kétszeres búza; 750 liter búza örletése. Növendékek száma 70—80. Kötelesség: a VI. osztályú elemi leányiskola osztályainak vezetése. Elvlasztandó tanító állomását 1888. szept. elsején elfoglalni köteles, ki csakis egy sikeres próbaév után fog állandóan alkalmaztatni. Pályázati fölszerelt kérvényüket pályázók 1888. aug. 15-ig alulírott ev. ref. lelkészhez Mezőgyánban, u. p. Geszt, küldjék be.

Ónodi Sándor,
ev. ref. lelkész.

2—2